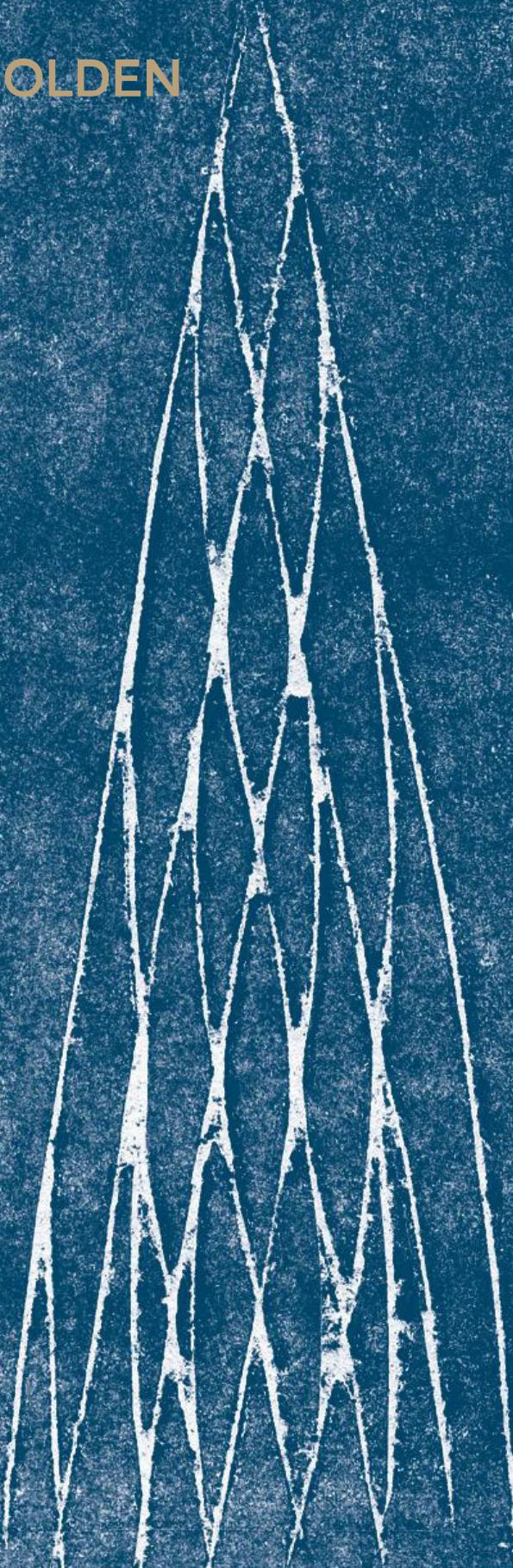

**THE FLAX CANOE
FLOATS
ON THE GOLDEN
RIVER...**

Stelle voor, we nemen je mee op een tocht. De gids die in je handen houdt zal hierbij als een kompas fungeren. Ze bevat teksten en beelden die ons meenemen in een soms ongrijpbaar, soms poëtisch narratief met als vertrekpunt de vlasgeschiedenis. We bewaren en bewandelen de Leie en haar omgeving maar treden minstens even vaak in de voetstappen van de figuren die we in dit verhaal tegen het lijf lopen. Als lezer en kijker maak je deel uit van het discours dat actieve beschouwing vereist door middel van overpeinzing en reflectie om zo ook nieuwe verbindingen en paden te kunnen ontdekken.

We kijken uit naar ontmoetingen en dialogen doorheen de geschiedenis. Hopen op ontdekkingen, exploraties, een voorzichtig aftasten, een vol overtuiging springen. Op zoek naar stemmen die soms wel en soms niet de tijd en ruimte overschrijden.

's Nachts verblijven we steeds op de oevers van de Leie. We brengen ze door met beeldend kunstenaars, archivarissen, schrijvers, dichters en andere betrokkenen. Tussen ons in voorzien we ruimte voor een diversiteit aan beschouwingen. Onderzoeken we het water in al haar vormen.

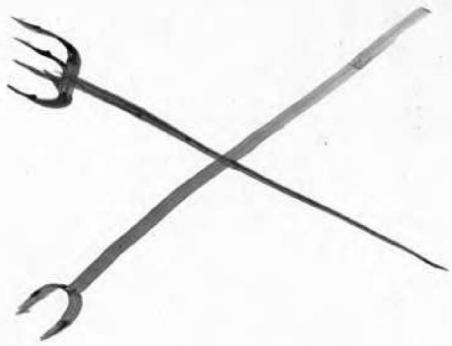
- Volgen we fluisterstemmen.**
- Delen we gedachten.**
- Stellen we vragen.**
- Vertellingen.**

Bladerend doorheen de pagina's treffen we beelden aan. Sommige van deze herkennen we mogelijk ook in de archieven en collecties die we onderweg bezoeken. Afhankelijk van het pad dat we bewandelen kunnen deze visuele sporen een nieuwe functie of betekenis krijgen. Als object, als artistieke drift waardin we, als we goed kijken, misschien wel iets nieuws kunnen gewaarworden.

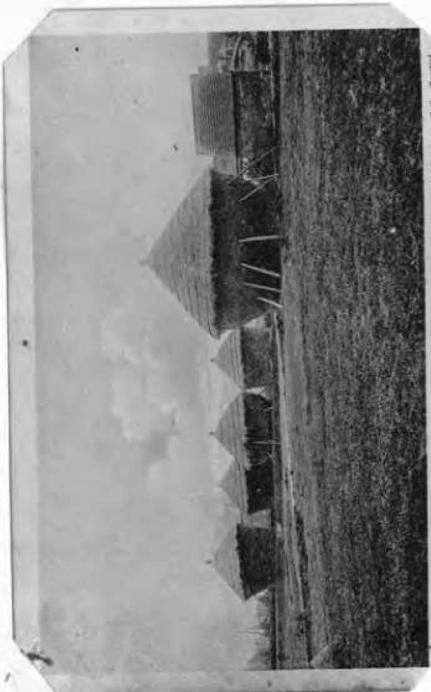

Zaaischort van Gustave
Desimpelaere (*1875) en/
of zoon Anton (*1927).
Borsstuk en rokgedeelte
in één stuk, twee bretellen,
twee plooien vooraan,
open in midden rug.
Machinaal vervaardigd.
Rode verkleuring door
gebruik. Wellicht te wijten
aan behandeling lijnzaad
(product ontsmetting
zaaizaad).

9 — *La Moie en Moule*. — Miss Schuyler.

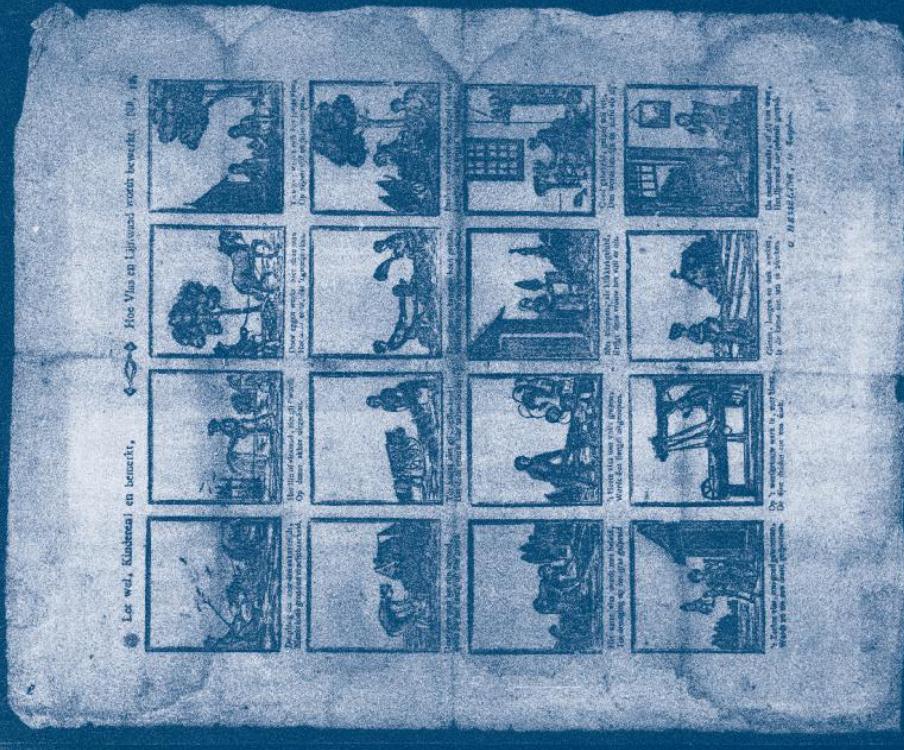

De eerste artistieke toepassing van de cyanotypie vinden we bij Anna Atkins. Ze deed onderzoek naar een manier om de details van de Britse algen vast te leggen. Deze wou ze vervolgens gebruiken in een boek over dit onderwerp. Atkins was bevriend met Sir John Herschel die haar het proces van de cyanotypie aanleerde. Met de blauwdruk vond ze de ideale techniek voor haar afdrukken. Ze publiceerde het eerste volledig met foto's geïllustreerde boek in 1843. Hiermee werd ze 's werelds eerste gepubliceerde vrouwelijke fotograaf.

Ze hanteerde voor haar afdrukken de techniek van het fotogram, waarbij voorwerpen op lichtgevoelig papier worden gelegd. Door dit papier vervolgens bloot te stellen aan licht werden silhouetten, texturen en andere tinten van een algenmonster duidelijk vastgelegd.

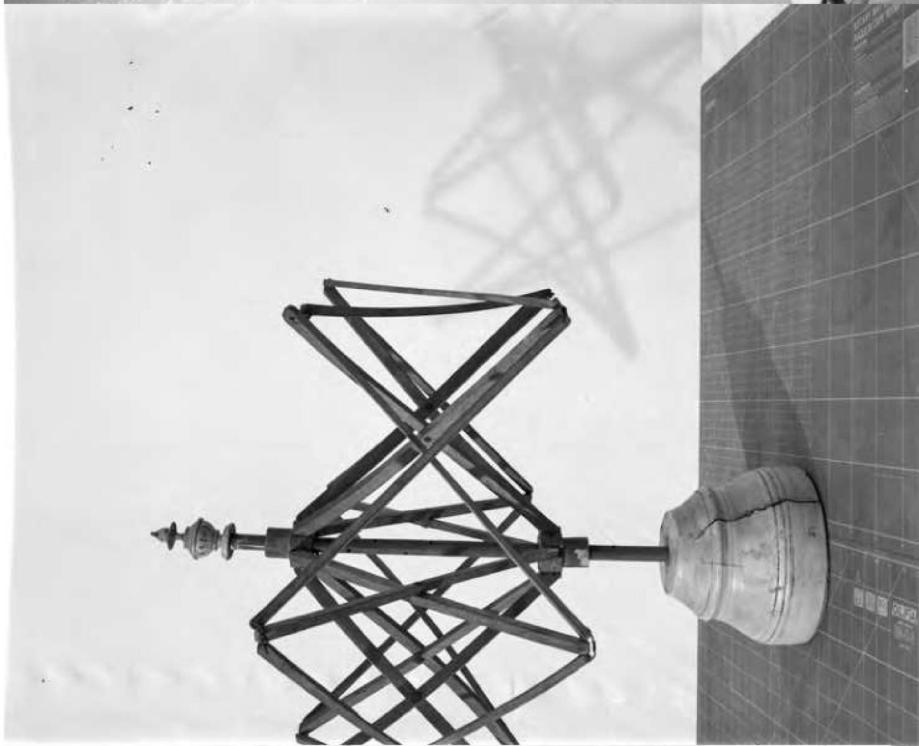
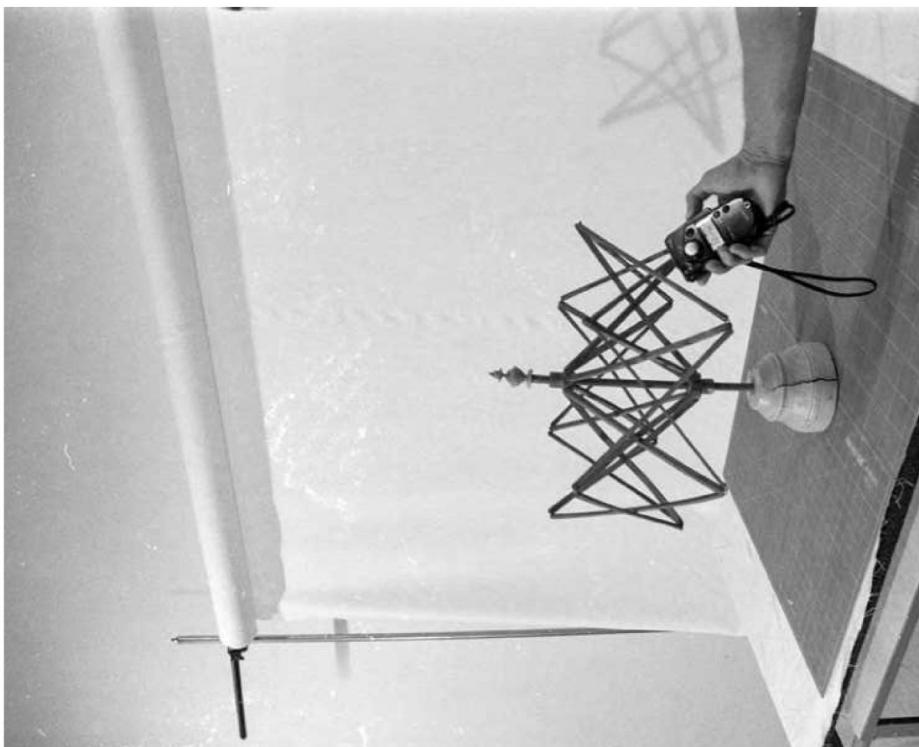
In de 19de eeuw werd er ontzagssprekend neergekeken op het cyanotypie procédé als een minderwaardig middel voor goedkope reproductie. Tegenwoordig worden de (blauwtinten van de cyanotypie dan weer gekoesterd omdat van hun levendigheid en duurzaamheid.

In het licht van deze geschiedenis struinde ik de oevers van de Leie af en maakte ook ik gebruik van dit blauwe contactproces om de gevonden planten in papiergezels vast te leggen.

Het bewerken van vlas en linnen op een centsprent (ca. 1830); ploegen, vlaszaad zaaien, eieren, wieden, oogsten (uittrekken), tot bosjes binden, met ijzeren kammen de zaadknoppen eraf halen, stengels laten rotten, drogen van het vlas, verhitten en uit de stengels knijpen, het vuil er uit kloppen, hakken om het zacht te maken, spinnen, weven, bleken en naaien van het linnen.

Hasselmolen,
type paraplu model,
in hout. De houten haspel
rust op een ronde staander
met vier kleine pootjes
in houtdraaiwerk. Een
metalen spil verbindt
de staander met de
inklapbare haspel. Dit
inklapbare deel bestaat
uit zes paar gekruiste
latjes. Met behulp van
een draaien bovenaan
worden touwtjes, die aan
weerszijden verbonden
zijn met de onderkant van
de haspel, opgewonden.
Hierdoor wordt de haspel
als paraplu uitgeklapt.
Rond de haspel wordt de
gesponnen vlasdraad tot
een sterk gewikkeld, of
wordt een sterk garen
van de haspel tot een
boei gewonden. Op de
komvormige top van de

HET MAAKPROCES: EEN MANIFEST VOOR BOUWERS EN DROMERS

De voorbereiding
De bouw
De tocht

4
Om de kans op succes te vergroten is het aan te raden vier keer per jaar – éénmaal per seizoen – in het water te drijven. De intensiteit en effectiviteit van deze ervaring kan bevorderd worden door in de herfst en winter te kiezen voor zonsondergang. In de lente en zomer is zonsopgang dan weer het meest gunstige scenario. Het staat je vrij te kiezen om op de rug of buik te drijven.

1
Je bent Belg en vanuit je woonkamer kijkt je uit op de vlasvelden. Je hebt familie die in de vlasindustrie werkt of gewerkt heeft. Lijnzaad is bij jou terug te vinden in de yoghurt tot salade dressing en bij bezoek worden er koekjes mee gebakken. Het hele jaar door vind je de slaap onder linnen lakens en in het voorjaar word je gewekt door een gouden gloed die zich in je slaapkamer verspreidt.

2
Snuister in boeken, archieven en bibliotheken en laat je inspireren door vlaswerkers, avonturiers en botenbouwers uit het verleden. Maak de muren in je huis leeg en breng deze bevindingen tot leven in de vorm van potloodlijnen. Tekен kano's over uit boeken en dit vanuit minstens drie verschillende perspectieven. Gebruik meerdere muren indien nodig en laat je niet afleiden door deuren, hoeken en plinten.

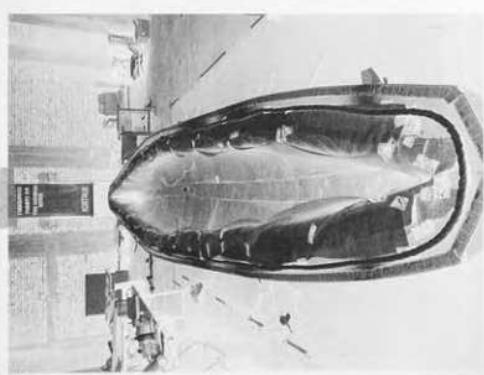
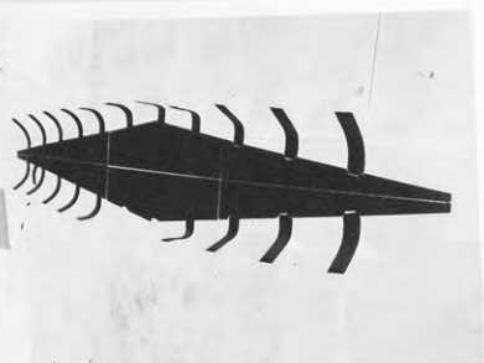
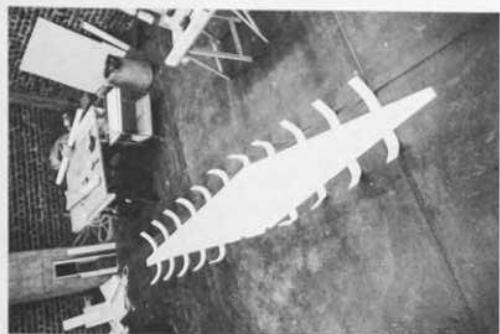
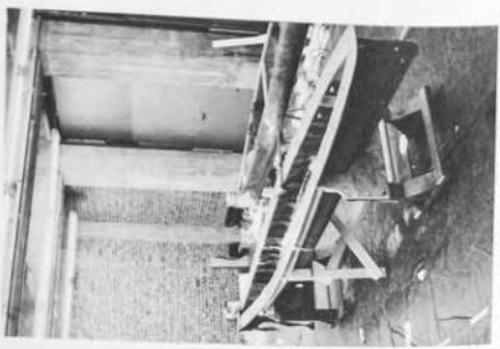
3
Tijdens de duur van dit vereiste onderzoek is het zaak om de voeling met de praktijk niet uit het oog te verliezen. Padden zoveel mogelijk op de Leie en leer het water kennen in zijn verschillende verschijningsvormen en bewegingspatronen. Streef naar een zo groot mogelijke diversiteit aan omstandigheden en noteer de verschillende parameters en persoonlijke bevindingen nauwgezet in een logboek. Een uur per dag is hier als minimum geadviseerd.

5
Na deze verdiepende fase is het tijd voor de bouw van de model kano. Deze is gebaseerd op de bevindingen van de onderzoeksfase als zijnde een kwaliteitsvol ontwerp en zal uit hout gebouwd worden. Cederhout is hier aanbevolen.
De bestaande naslagwerken beschrijven dit proces in detail. Win advies in bij deskundigen waar nodig en kies het zekere boven het onzekere. Al te creatieve ingevingen laat je in deze fase beter achterwege.

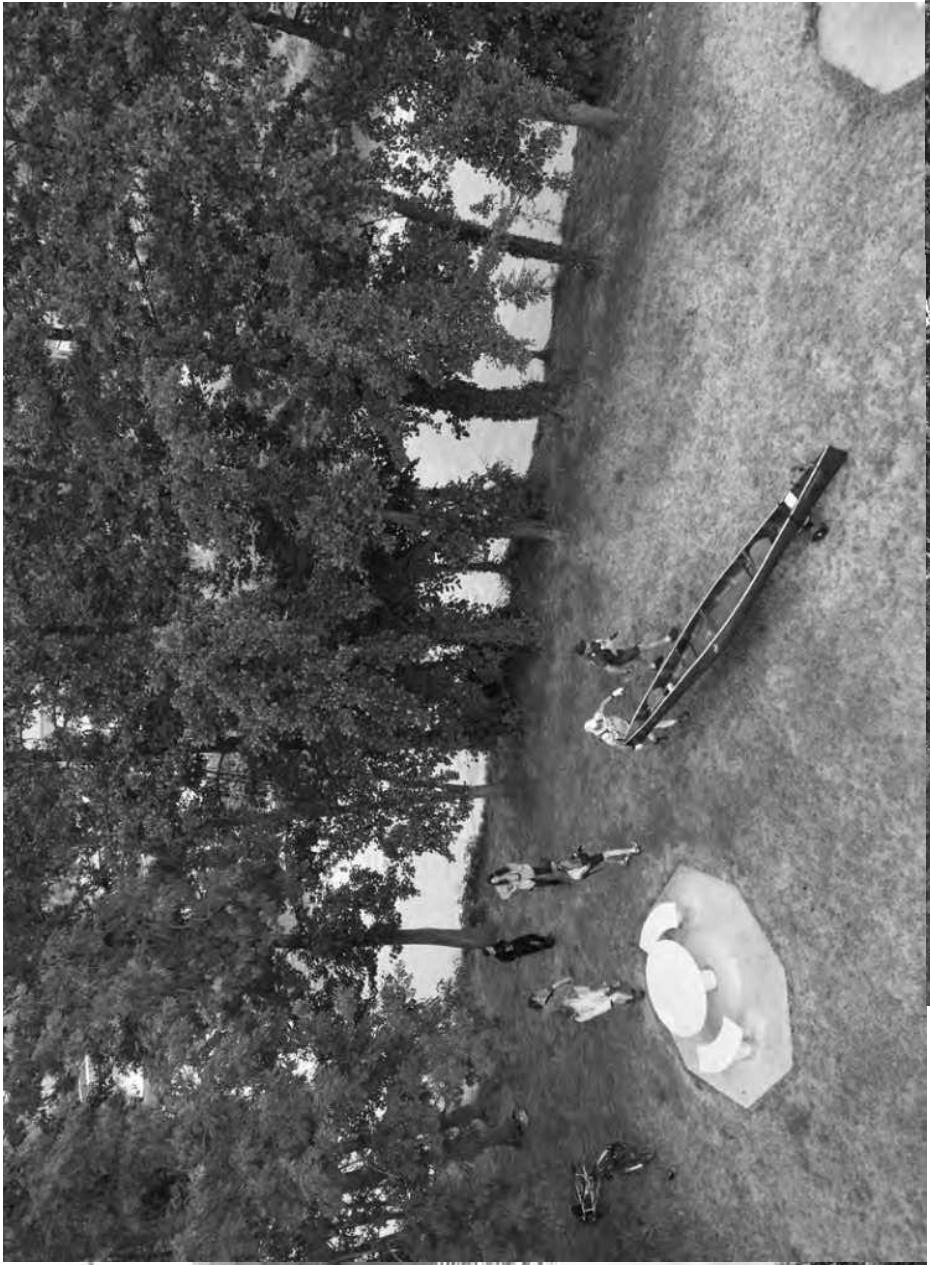
Ik laat de middagzon mijn vleugels strelen en daal enkele meters om de koelte van het water te voelen. Kleine golven kabbelen zachtjes alle kanten op en daar liggen mensen in te dommelen aan de waterkant. Verderop rollen twee kinderen door het gras. Ze rennen telkens slechts enkele meters om zich vervolgens herhalend tegen de grond te laten vallen. Hun geschenken liggen de meerkoet weg, die zich verontwaardigd een weg doorheen de uitgeharse modder stampft. Het ene kind landt onverhoop op de kleurrijke tekeningen van de ander. Pastelkrijten lijnen vormen met blauw en geel een rivier. Een roodkleurig wezen met lange poten springt uit een boom het water in. De kleuren lopen in grove halen alle kanten op en overschrijden net zoals de rivier het blad. Het kind drukt met vuile handen vouwen in het papier. Dubbelplooien, hoek naar links, hoek naar rechts. Omplooien, overplooien. Tot hij rechtstaat en met het vouwwerk in zijn hand het water in loopt. Op de rivier wordt het wit met kleur een boot met blauwgele flanken en een rode stuurcabine. En zo drijft het wezen met lange poten voor een tweede keer stroomafwaarts.

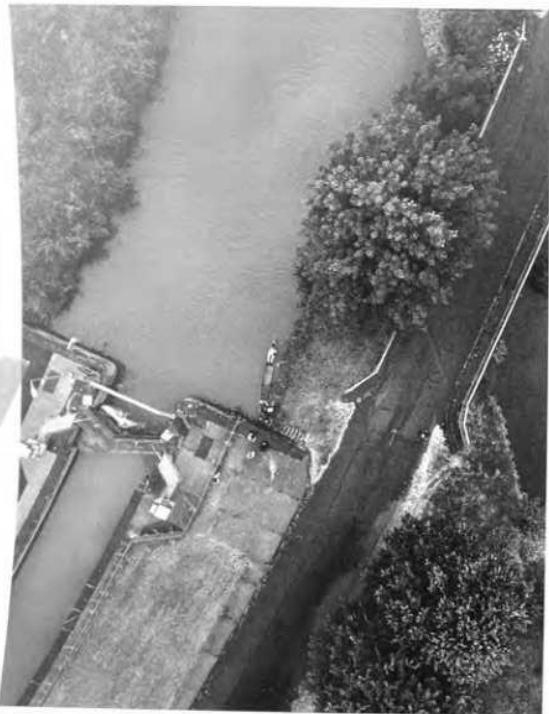

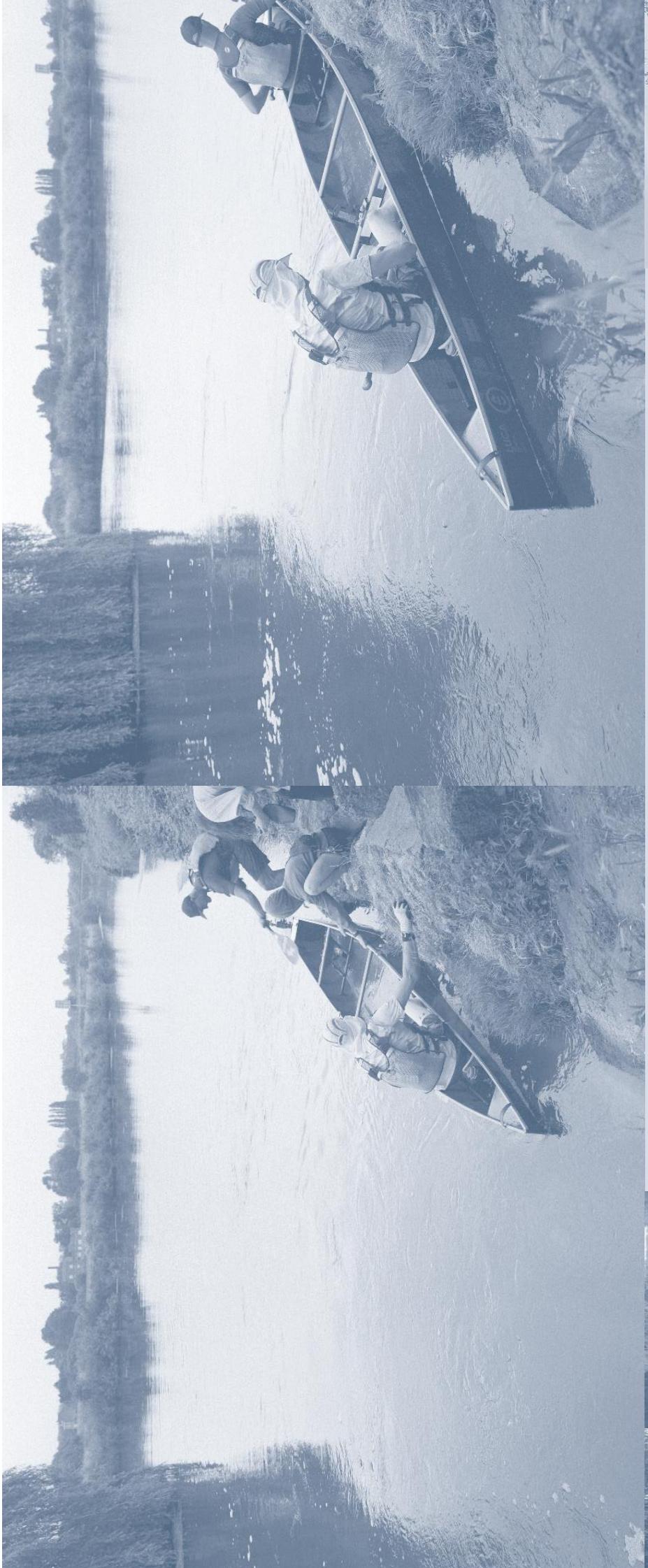

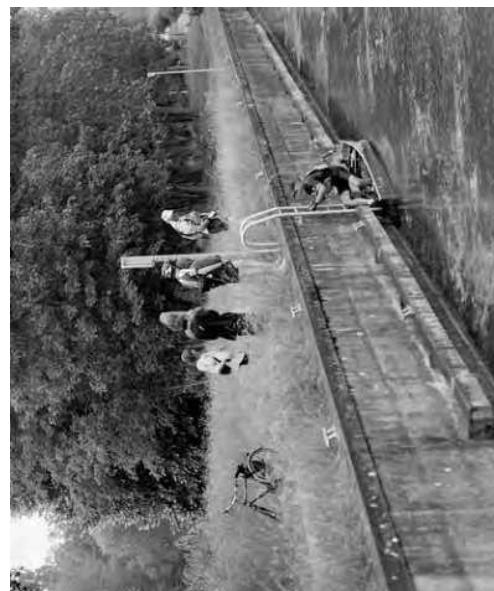

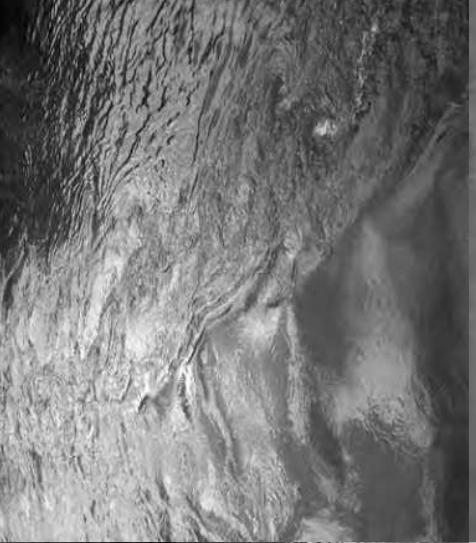

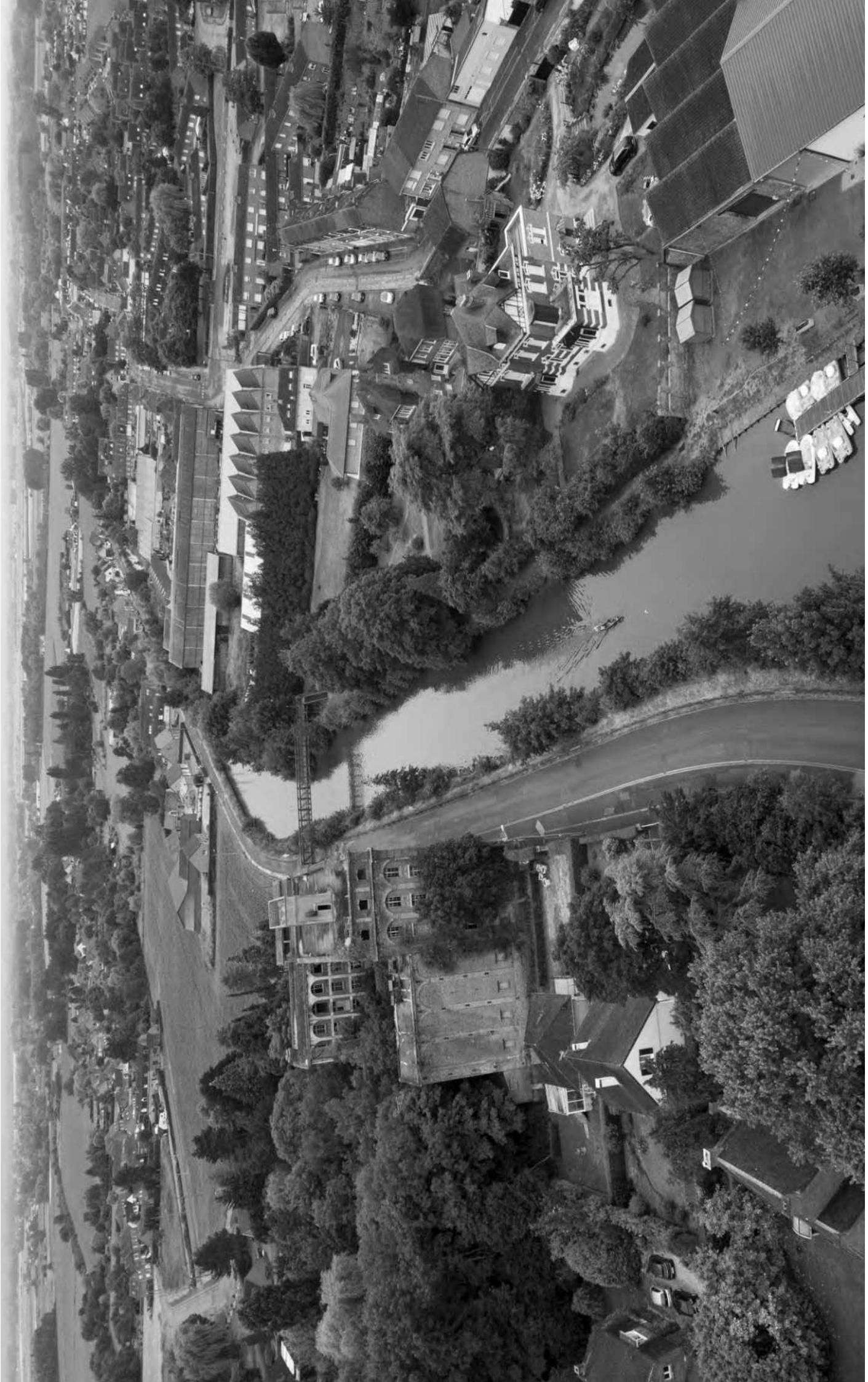
'Is met duiven gelijk met honden, meende Fik. Ge hebt huisduiven en reisduiven. Vrije vogels en duiven met een baaske, gedomestikeerd. Fik wilde geen meesters. 'Was hem liedere keer tegengevallen. Dat ze hem maar een straathond noemden. Liever dat dan domestiek.
Maar die wedstrijdduiven dan, hadden die geen schoon leven? Gesigneerd in hun vogelmuije, warm, droog, de tetenbak vol Turkse terwe... Van tijd tot tijd werden ze meegepakt in grote paanders, naar waar, Fik was 't niet wijs.
Daags daarna zaagt ge ze alweer hun vleren uitstaan in 't zwerk.
Maar nu was 't oorlog: de duiven moeten dood! 'Was aangeplakt, den Duits, beducht voor spioenen, had het verordonneert. Fik zag duivers de vuisten ballen, hun hert opfretten, tranen in d' ogen. Hun troetelbeest, hummen hertenagel... maar 't moest al dood.
Als ze de honden maar gerust laten, dacht Fik.

-*Bernard Pauwels*

Tijdens mijn zoektocht in archieven en oude opslagplaatsen ontdekte ik een koffer die mij het verhaal van Joseph Massy en Anna van Marcke vertelde. Een reis van verlies, liefde en onvoorwaardelijk doorzettingsvermogen.

In de broeierge zomer van juli 1944 werd *het leven* van Joseph Massy, een getalenteerde ambachtsman uit Kortrijk die als ingenieur werkte, voorgoed door elkaar geschud. Zijn geliefde Jane werd hem op tragische wijze onthompen door een bom die neerstorte nabij het station van Kortrijk en daarbij een spoor van vernieling achterliet. Gebroken door verdriet, zocht Joseph na haar overlijden troost in de ambacht. Met toewijding waar ik alleen bewondering bij voel, ging hij aan de slag met het bouwen van kano's. Elk van zijn creaties werden tot 'De Meeuw' gedaopt. Een eerbetoon aan de vrijheid waar hij naar zocht, de vrijheid waar hij samen met zijn geliefde altijd van gedroomd had.

Het was tijdens zijn tochten op de wateren rond Kortrijk dat Joseph voor het eerst Anna van Marcke ontmoette, een talentvol kayakster. Haar onverschrokken geest en vaardigheid op het water fascineerden Joseph meteen. In zijn hart ontwaakte, ondanks de littekens, een nieuwe verbondenheid met Anna. Ze deelden niet alleen hun liefde voor het water en de peddelsport, maar ook een onhoudbare passie voor *het leven zelf*.

Anna was een getalenteerd ontwerpster, snedig en innovatief, en gaf vorm aan aangepaste kledij voor de vrouwelijke atleten. De bijzonder gesneden badpakken trokken al snel de aandacht van de vele watersportliefhebbers uit de regio. Daarvoor had ze als boerendochter lammeren gekweekt en het geld gespaard voor haar boten.

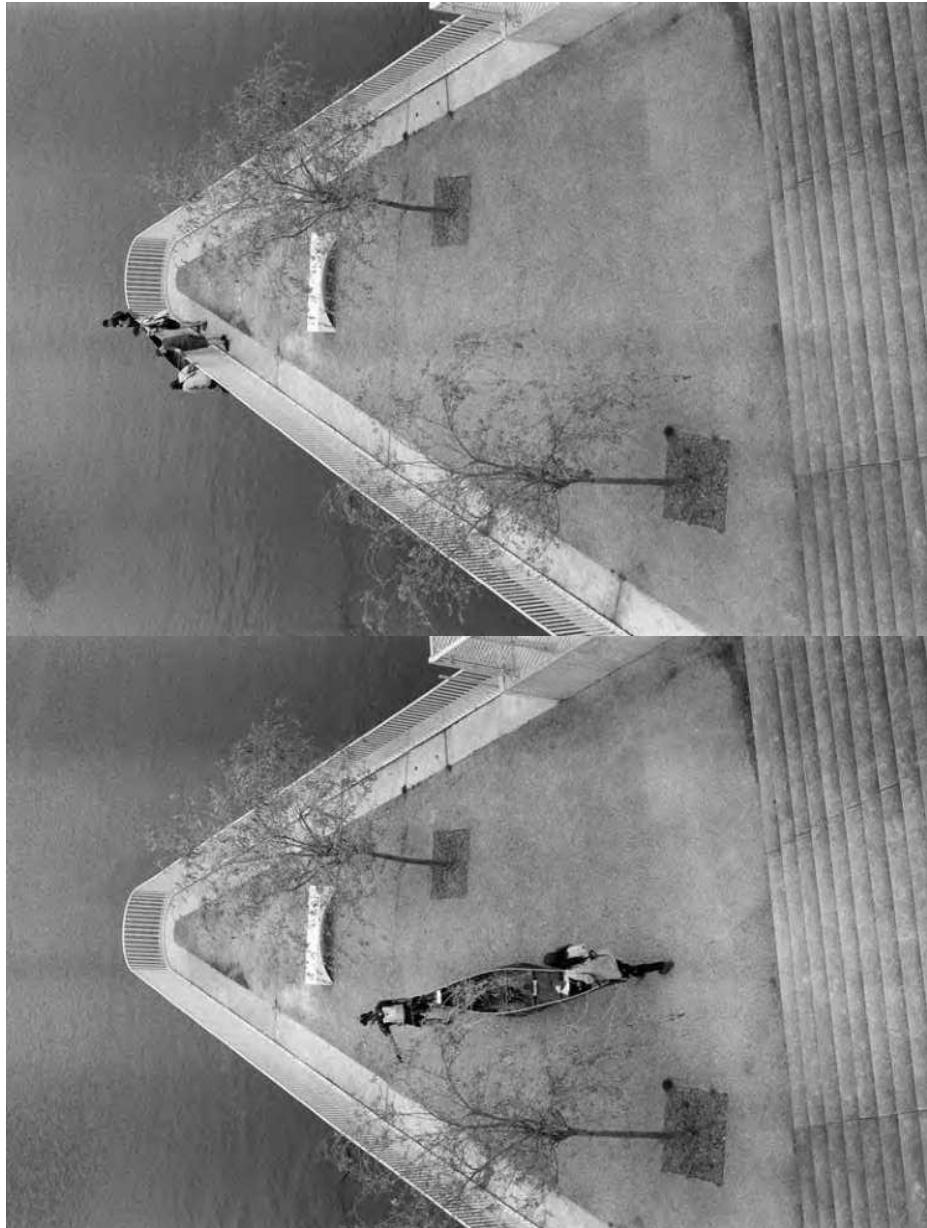
Terwijl hun relatie bloeide, streefden Joseph en Anna samen hun gouden droom na: een deelname aan de Olympische Spelen als kanoteam. Hun passie en veerkracht mochten hen uiteindelijk op het mondiale podium brengen. Helaas bleken de Spelen een teleurstelling te zijn voor het duo. Ondanks hun onvermoeibare inspanningen, eindigden ze als laatste in de race. De liefde voor elkaar overleefde. Maar nooit hadden ze nog de ambitie om te verschijnen op het watertoneel. Kort na deze onfortuinlijke spellen beloofden Joseph Massy en Anna van Marcke elkaar eeuwige trouw.

**het is steeds sneller willenstromen
tot al wat licht is donkert
je met je golven de bodem bedekt
stenen en stammen verbergt
het leven sust
met het ruisen de stilte verlegt
tot zijn peddel steeds verder in het water slaat
je steeds heftiger door de hoochten gaat
tot het drijft en kolkelt en alles**

voor een tweede keer door de ochtend slaapt

0 km Pont-Jean-Bart 05:00u // 6,7 km Cense à Witz 05:45u // 12,6 km Saint-Venant 06:35u // 19,4 km Merville 07:28u //
32,5 km Buc-Saint-Maur 09:00u // 41,4 km Armentières 10:01u // 54 km Comines 11:29u // 63,1 km Menen 12:48u //
79,8 km Harelbeke 15:20u // 90,3 km Sint-Baafis-Vijve 16:40u // 131 km Portus Ganda 21:28u

De afgelopen weken heb ik me met volle aandacht verder in mijn onderzoek kunnen verdiepen. Ik sprak met verschillende mensen die mij de meest inspirerende verhalen vertelden. Verhalen die me telkens weer tot andere boeiende wegen leidden. Vanuit deze vertellingen kwam ik ook terecht in collecties, archieven en zelfs oude schuren waar het leek alsof de tijd stil is blijven staan. Waar ik het draaien van de machines bijna kon horen. Waar als ik mijn ogen sloot, alles terug tot leven kon komen. Ik verzamelde verschillende objecten die ik tijdens het grasduinen in de geschiedenis tegenkwam en kon een ruimte verkrijgen waar ik deze sindsdien allemaal verzamel.

Het betreft een oude roterij met een grote open binnenuimte. Ik plaatste er hoge rekken, wanden en paletten om alle materialen een plaats te geven. Tussen mijn tochten op de Leie door trek ik me terug in deze ruimte om de objecten te bestuderen. Ik bouwde een kleine studio waar ik ze op de gevoelige plaat kan vastleggen. Mijn bevindingen en bedenkingen noteer ik in hetzelfde boek waar ik ook mijn indrukken over het water in vastleg. Ik stel me graag voor hoe deze objecten, hulpmiddelen en machines destijs gebruikt werden en het is fantastisch al deze zaken te kunnen ontdekken. Recent kwam ik ook een collectie originele glasplaten op het spoor. Ik kan niet wachten deze in levenden lijve te kunnen bekijken.

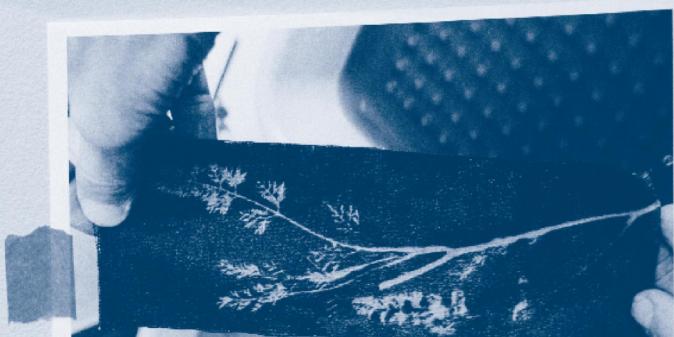
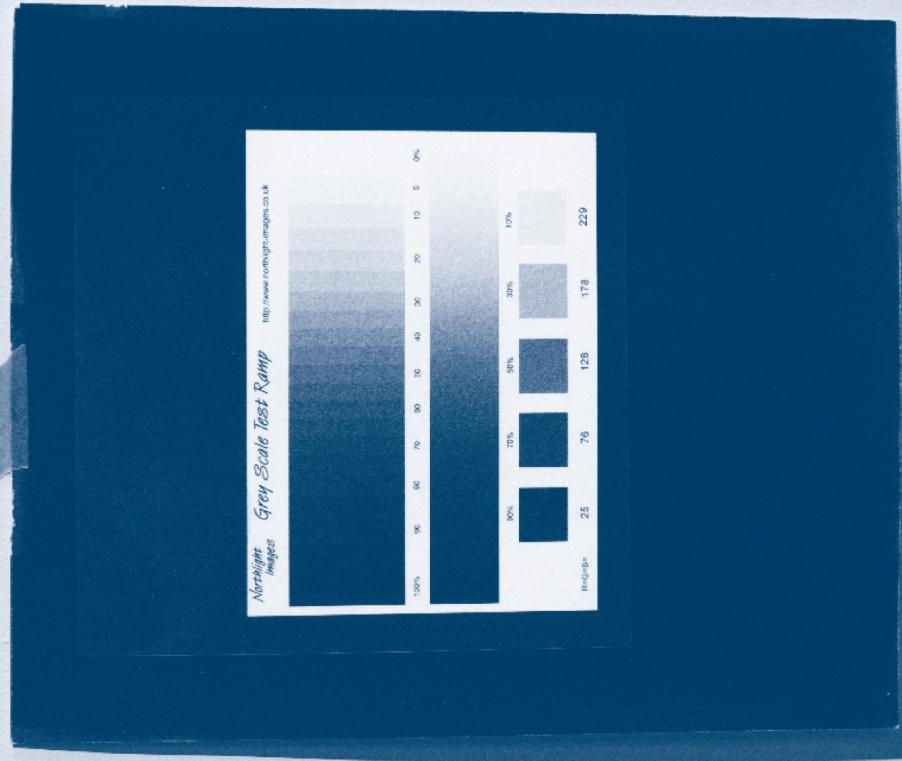
Het is soms overweldigend maar tegelijk ook zo inspirerend. De hoeveelheid aan informatie, de nieuwe inzichten. De linken naar andere vertellingen, soms zo ver hier vandaan, die tijdens mijn traject aan de oppervlakte komen. Ik las sinds ons laatste gesprek nog een hele hoop nieuwe boeken waарover ik je nog moet vertellen. Ik heb echter ook nog heel wat opnames te maken in de roterij. De tijd vliegt en ik zou je willen uitnodigen deel te nemen aan deze registraties. Mee te denken aan de vormen waarin dit geheel zich kan vertalen. Ik tekende een kleine routebeschrijving uit op de achterkant van deze brief en hoop je daar van harte te mogen ontvangen.

Morgenochtend laten we onze kano vroeg te water en peddelen we het stuk tot in Frankrijk nog eens opnieuw. Het is bijzonder te ervaren hoe iedere tocht mij tot nieuwe inzichten brengt, iets onthult wat de kerken voordien voor mij verborgen bleef. Ik kan nog zoveel vertellen over mijn ervaringen op het water, maar dit zal moeten wachten tot een volgend schrijven of spreken. Ik ontdekte namelijk het verhaal van een andere botenbouwer in deze geschiedenis en heb zo meteen een afspraak met een van zijn familieleden.

Ik wens je een behouden terugreis en wacht op bericht om de opnames in de roterij verder te zetten.

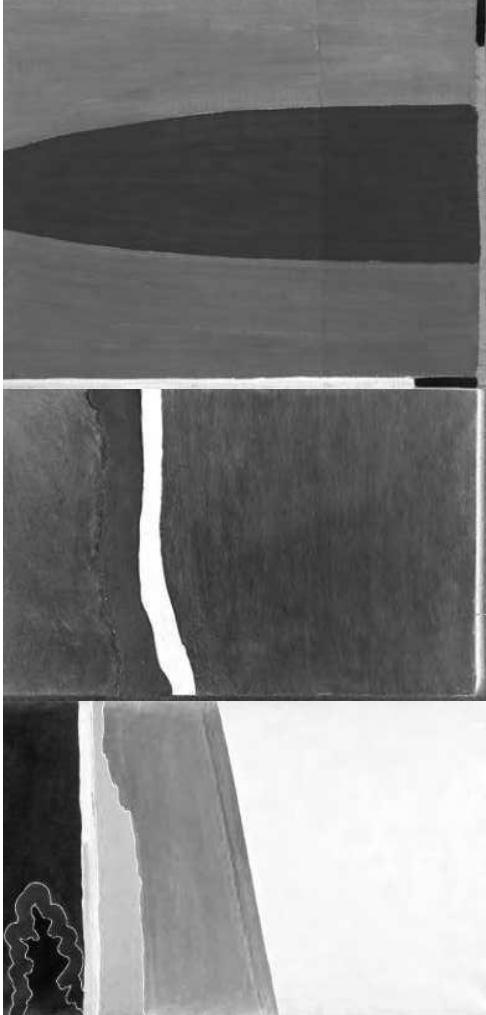
Warmer groeten

William Turner zocht zijn toevlucht langs een vele rivieren om in de rust van het water te vertoeven. Te genieten van het licht dat alleen op het kabbelende van de rivier zo kan schitteren. Het water bracht de sereniteit en stilte die hem de ruimte boden om zijn gedachten te ontwikkelen. Hij was niet de schilder die zich louter tot het verbeelden beperkte in zijn contact met de natuur. Hij bracht evenveel tijd door op als naast het water. Als hij niet aan het schilderen was, vond ie hem terug al roeiend, zeilend of vissend. Hij hield van het meditatieve dat het meebegegen op de golven met zich meebracht.

Doorheen de kunstgeschiedenis is het duidelijk te stellen dat vele landschapsschilders fervente reizigers waren. De spectaculaire decors die in hun werken te zien zijn, waren dan ook duidelijk geïnspireerd door de romantiek die hen zo genegeg was. De aanwezigheid van een rivier of waterlichamen daagden daarenboven de verftechniek uit door haar beweging en bijzondere reactie op het aanwezige licht.

Ook Raoul de Keyser, kunstschilder, was uitgesproken liefhebber van het kanoën. Een passie die een belangrijk onderdeel vormde van zijn leven buiten de schilderkunst. **Zijn kano, genaamd Tornado, werd zijn metgezel tijdens de vele tochten op de Leie.** Als geen ander kon hij de schoonheid van het landschap absorberen om de opgedane indrukken later in zijn schilderijen te verwerken.

In zijn artistiek oeuvre zijn de weerspiegelingen van zijn kanotochten duidelijk zichtbaar. De natuurlijke elementen, de bewegingsvormen die het water kon aannemen, de oeverlijnen en de steeds veranderende landschappen gaven vorm aan zijn artistieke inspiratie. Zijn schilderijen kunnen gezien worden als een reflectie van de sfeer en emotionele beleving die hij ervoer op het water.

KANO
Een omtrek maakt helder. Met trage slaggen je tempo bewaren. De oever schuift op terwijl je door het water wordt gedragen. Alles zit in je de wereld heeft een grens grasvlakken oevers wonken die het oppervlak bevolken.

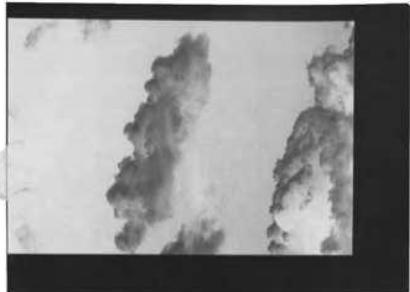
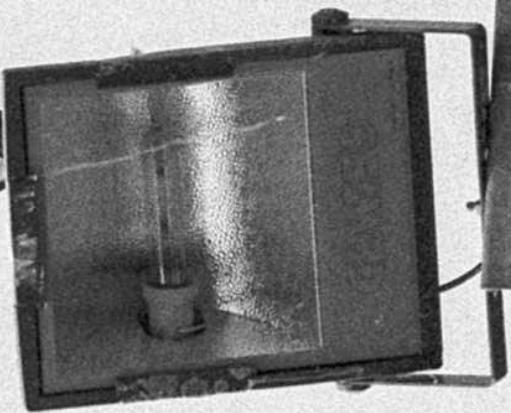
Le glijd over de Leie. Elk woord heb je achtergelaten. Je wil geen vaste grond. Je lichaam helt voorover. Dieren staan plomp in de weide en gaan in je beweging verloren. Je houdt je als een vis schuil tussen de lissen en stolt

in je vorm van een man op het water. Je zinkt in jezelf in de tijd en vindt oeverloos van dit landschap de bodem. Hoe donker het in je kan zijn. Het kijken: pijn die niet wijkt. Als je aantreert, zit je voeten van slijk.
- Paul Demers

Raoul De Keyser
Aan de Oude Leie, 1968
Acryl en dispersie op doek
120 x 75 cm

Raoul de Keyser
Oever, 1969
Acryl en dispersie op doek

Raoul De Keyser
Tornado, 1981
Olieverf op doek
50 x 40,2 cm

En zo bevinden we ons uiteindelijk aan de monding waar het stille, kabbelende water van de Gouden Rivier naast de vlaskano ook een veelheid aan vertellingen, ontdekkingen en experimenten met zich meedraagt. De tocht die we aflegden met "The Flax Canoe Floats on the Golden River" ontkiemde in een fotografisch atelier waarna we verschillende wegen bewandelden en het project uitgroeide tot een reis waar het vlas, de rivier en haar contreien zich verenigden tot een beeldende meerstemmigheid. Langsheen passages en meanders ontwikkelden zich performances op het water en langs de oevers. Archiefmaterialen trokken ons mee in het spanningsveld tussen heden en verleden, het spatiale en het temporele. We bewogen ons voort op een weefsel van tijdloze connecties, op het ritme van de waarneming. De Gouden Rivier, met haar altijddurende stroom, liet niet enkel sporen achter in het landschap waar ze zich in voortbeweegt maar fluisterde ons ook verhalen toe die tijd en ruimte overschrijden.

Van de donkere kamer trokken we naar het maakatelier. We vervaardigden van de vlasvezel de levensaders van de vlaskano, en peddelden terug de geschiedenis in. Het maakproces bracht ons in een ruimte die gevuld werd door vakmanschap, niet aflatende toewijding en de ziel van deze ontdekkingsreis. Nadien lieten we het fabriceren achter ons voor een diepgaande verkennung van de vlasgeschiedenis in de Leiestreek, waar (jonge) schrijvers en kunstenaars ons pad kruisten en mee stem gaven aan de creatie van deze artistieke gids.

Deze gids is geen neerslag of weerspiegeling van een rechtlijnig traject; maar een meander van de verbeeldingskracht die vorm krijgt in betekenisvolle historische ruimtes en in de confrontatie met het verleden de grenzen tussen fictie en non-fictie doet vervagen. Nieuwsgierigheid en verwondering nemen de bovenhand en nageren voortdurend langsheen de mogelijke paden die het experiment aanreikt. Dit creatieve proces bracht ons uiteindelijk tot archieven en oude schuren waar we verbindingen naar verhalen en mensen ontdekten die ons een unieke kijk gaven op het vlasverhaal. De afgelegde tocht is niet enkel een artistiek eerbetoon aan deze rijke geschiedenis, maar ook een opening naar onbekende perspectieven op het raakvlak tussen mens, natuur en het tactiele.

"The Flax Canoe Floats on the Golden River" slaat een brug tussen heden en verleden waarin men steeds op zoek gaat naar de grenzen tussen het vertrouwde en het onbekende, het fictieve en het feitelijke; en deze voortdurend uitdaagt en exploreert. De verbeelding en verwoording van deze ontrafelingen nemen je mee op een ontdekkingsreis die, net als de vlaskano, de Leie aftast en op haar verhalen meedeint.

En in iedere tocht - op het einde van elke verkende rivier - wordt de kiem van de volgende gespot.

